

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposlane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo trispodna petit-vrsta po 12, 10 in 8 viš. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Avstro-ogrsko vprašanje. — Politični pregled. — Štajersko: Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Razno. — Prosveta: Slovensko deželno gledališče. Razno. — Gospodarstvo. Podlistek: Simon Gregorčič.

Avstro-ogrsko vprašanje.

Sprejetje volilne reforme v avstrijskem parlamentu, ki bode na demokratičnih temeljih reorganizovala totransko državno polovico, je dalo inozemskemu časopisju povod, da razmotriva državni problem donavskega cesarstva, njega zgodovinsko usodo in politične cilje.

Vedenje krone napram volilni reformi, energija, s katero se je zavzela za demokratizacijo avstrijske poslanske zbornice, je najlepša ilustracija za to, kako pojmujejo avstrijski dvorni krogi sedanjí državnoopravni položaj.

Ne verjamemo v misterij krvi; toda eno je gotovo — demokratični idealizem ni kar čez noč napolnil žil starega habsburško-lotarinškega plemena. Prav tako nam tudi hlastanje po vidnih efekti, koprnjenje po popularnosti ne razjasni te hipne premembe, ki se je izvršila v mišljenju krone in ki pomenja popolno negacijo vseh dinastičnih tradicij.

Veliko demokratično nagnenje v dvornih krogih je zasledilo šele močno vrenje med politično brezpravnimi sloji, ki je raslo v intenzivnosti od dne do dne, na drugi strani pa propad kurijalnega parlamenta, ki je dosledno vodil ves sedanjí državni sistem do popolnega poraza.

Poleg te politične nujnosti pa je sovplovala na vedenje krone državnoopravna nujnost: krona je hotela z uvedbo splošne in enake volilne pravice v Avstriji zajezi narastajoče separatistične vode, ki streme za raztrganjem realne unije med Avstrijo in Ogrsko. Nositelji te ideje,

Simon Gregorčič.

Dr. Henrik Tuma — Gorica.

(Dalje)

Zgodovina življenja pesnika Simona Gregorčiča sama je najboljši dokaz njegove vernosti. Očitanje neduhovnega obnašanja, nekatoliškega naziranja je bilo zanj „morilen, groben dihl“ Ubilo ga je.

Umrla, oh, je muza moja!
Ubila!
Nikoli ni želela boja
Nje duša plemenita;
In vendar tu leži ubita
Kot žrtva krutega uboja...

III. 13.

In dejanski! Pesnika v Simonu Gregorčiču so zlobno ubili, ne radi zmage večjih lastnih idej, ubili iz semeniške nenavisti. Pobijalo in ubijalo se v njem ni ne krščanstva, brezboštva, pobijalo se je pesnika „Podkrncea“. Zavist in sovražstvo med brati ubila je i zvestega Simona Gregorčiča.

„Po glavah svetlo je in jasno
A v srcih zimsk je mraz in mrak“.

Simona Gregorčiča nasprotniki sploh srca nimajo in ne priznavajo, in on je čisto in samo srce.

ki hoče zameniti realno zvezo z zgolj dinastično unijo, so na Hrvatskem resolucionisti, na Ogrskem neodvisna stranka Košutova, torej stranki oz. strankarski kombinaciji, ki sta sedaj pri veslu.

S tem, da je krona z volilno reformo postavila avstrijski parlament na širok, demokratičen fundament, mu je zagotovila večji upliv in tehtnejšo veljavo v dualističnem koncertu; hkrati si je vstvarila v njem močno oporo proti separatističnim težnjam.

Na drugi strani je oslabila krona z volilno reformo ogrski parlament, oz. vladajočo madjarsko plast. Pokazala se bo vsa nemoč, vsa trhllost ogrskega razrednega parlamenta, ki je po svoji labilnosti podoben piramidi, ki se z vrhom dotika zemlje, z osnovo pa sili v višave. In vse to bode izsililo tudi na Ogrskem resnično demokratičen volilni red, ki privede v ogrsko zbornico nemadjarske narode, ki jim je bil doslej vstop prepovedan. S tem politično-solidnim elementom bi se dala poraziti vladajoča madjarska klika, ki se pustolovsko podi za praznimi državnoopravnimi fantomi in fantazijami, ne imajoč najmanjšega smisla za realne državne interese.

In očitven državni interes ne le avstrijski, temveč tudi ogrski, je močna gospodarska in politična državna enota v mejah sedanje monarhije. To ni izliv lojalne sentimentalnosti, temveč historičen in političen postulat, ki ga je s slovanškega stališča formuliral Palacký in ki ga ni uvrščati med medle pojave patrijotičnega avstrijanstva.

Uresničevanje državnoopravnih fikcij na stroške realne zveze, ki je med temi teritorialnimi kompleksi utemeljena, je precej lehkomišeln in visoka igra z državno eksistenco. Personalna

„Brezmejno ko Bog je svetišče srca“.

No oni razumejo Boga ne s sreem in čustvovanjem, ampak le „po glavah svetlo vse je“. Ne razumejo lastnega bjočega srca, a predobro razumejo vesoljnost in Vsegamogočnega Boga! Tu je razlika med njimi in Simonom Gregorčičem! Tu razpotje med njim in katoliškimi celoti! Simonu Gregorčiču se je odprl nekaljen vir čustvovanja, vsa semeniška vzgoja ni izdala, ni bila še v kalu zamorila zlatega srca, izšel je v posvečenem talarju med svet polu ljubezni do bližnjega, ljubezni do domovine, do rodne kraja, do vsega človeštva. In to je greh! In to je nevarno! To bi utegnulo škoditi v debelo teletino vezanim folijantom rimskih dogmatikov, to bi utegnulo vžgati živo ljubezen i v zatrti masi slovenskega vernika. Farizeji so križali Krista, ker je propovedoval neomejeno kraljestvo ljubezni, Kristova vera je zmagala svet, ker je oznanjala neomejeno kraljestvo ljubezni, vsa istinita krščanska kultura temelji na tem izvoru. A to ni klerikalstvo! Simon Gregorčič je velik, ker je dal izraza v bisernih stihih tej vesoljni ljubezni, Simona Gregorčiča si je oklenila v ljubezni naša mladina, naše ljudstvo, a „Hosana“ njemu je bil „pereat“ farizejstva v črni halji! Zato so ga i ubili.

unija je nekaj silno nezanesljivega in se navadno dolgo ne vzdržuje; slovenska politika ne more eskomptirati menjic, ki nosijo žiro personalne unije. Ž njo je združena pereča nevarnost, da pade Avstrija prej ali slej v kompleks imperijalistične nemške države, da se zgrnejo nad našo narodno samobitnostjo nemški valovi in da je Slovincem enkrat za vselej odvzeta možnost relativne državne samostojnosti, v kateri smeri se nujno giblje naš narodni razvoj. L.

Politični pregled.

Rusija.

(Lakota na Ruskem). Te dni je zboroval odbor zemstev za pomožno akcijo proti lakoti. Predsednik Lvov je naznanil, da mu je dejal ministrski predsednik Stolipin po znanem Gurkovem škandalu, da bi bila likvidacija tega odbora, ki mu je Gurko metal polena pod nogo, kjerkoli je mogel, naravnost moralični zločin na žrtvah lakote in da mu je ponudil državna sredstva. Odbor je sklenil, da pusti v nemar vse politične polemike, sprejme vladno podporo in še nadalje vodi svojo pomožno akcijo.

(Mednarodna solidarnost delavstva). Nekateri ameriški podjetniki v Kanadi so ponudili „Svetu brezposelnih delavcev“ v Peterburgu, naj jim preskrbi delavce za zgradbo železnice. Ti so pa to odklonili, da ne bi morda delali ameriškim sodrugom konkurence.

(Kadetje). V peterburškem komiteju stranke K(onstitucionalnih) D(emokratov) (kadetov) so bili z veliko večino sprejeti nastopni kandidatje: Miljukov, Rodičev, Peter Struve, Nessen, Kauffman, Kutler.

Njega pesmi so last našega naroda, kolikor je zdravega in čilega: „Ko národ jih je občudoval, Strmeč je sêbe v njih spoznal“ II. 64. Vse, kar se je kedaj vzgojilo v nas lepega, vse odseva nam iz njegovih verzov.

Prasnulos' što v sêreje dremálo davno,
Što bilo at ljet i at skorbje temno
Vaskréslo prekrásno i čisto.

Sljepôj Gr. L. Tolstôj.

Kar je slovenskemu narodu in vsakemu narodu sveto, to nam je pel Simon Gregorčič. In prvič odkar imamo slovensko poezijo, se tekli njegovi stihi kakor planinski vrelec, čist, priprost — prava glasba slovenskega jezika na sebi! Zato je pesnik poezij I. in II. zvezka naš, vseh, ki bije nam še srce čuteče. Ne klerikalcev, ne liberalcev, ni ene politične stranke! Ubilo pa je božanstveno njegovo muzo rimsko-katoliško celôtstvo, zamorili so v človeku veselje do življenja njegovi duhovni sobratje. Ko je klonil človek Simon Gregorčič duhom, je živel življenje Joba. Po družbi in politični profesiji pa je bil klerikalec kova svojih udanih mu „Podkrncev“. In malenkosten, nizek je boj za njegovo osebo, sedaj po smrti, kakor je bil izvor ubivanja njegovega pesniškega genija nizkoten. Sam Simon Gregorčič se je čutil za živa otrplega in mrtvega:

Njih glasilo „Rječ“ poroča, da se resno razmišlja o zvezi z narodnostnimi skupinami Židov, Poljakov in kavkaških mohamedancev. Od profesionalnih skupin je zlasti številni razred trgovskih sotrudnikov za Kadete. — „Stranka Mirnega Obnovenja“ izjavlja, da bi bila zveza s Kadeti možna.

(Vladna nasilstva). Vlada je podelila za dobo volitev guvernerjem pravico, prepovedati podrobno razprodajo rezidenčnih listov. — V Simferopolu je naperila administracija proti opozicijskima kandidatom Rodionovu in Rozanovu povsem neutemeljeno obtožbo zaradi provzročitve atentatov, samo da ne bota mogla kandidirati v dumo. — Notranje ministerstvo je izdalo nalog guvernerjem, da pazijo, da se ne širijo po vaseh proklamacije in vrše politični govori. Policijska oblast mora podati popis vseh ljudi, ki niso vladi po volji, da se jim event. onemogoči volilna agitacija. Volilna svoboda je postala vsled teh odredb iluzorna. Ampak ta metoda ni bila še nikjer plodonsna. Pomagati bi mogla samo izpremembra zistema. Do tja je pa še daleč.

(General Kaulbars), vrhovni poveljnik čet odeskega vojnega okraja, znan po svojih krutostih izza dobe dijaških nemirov leta 1902., je moral pustiti to mesto. Zakaj, še ni znano. Pri metodi sedanje vlade, prikriti vse kar se da, tudi bržčas ne bo tako kmalu.

Štajersko.

Iz gornjegrajskega okraja. V št. 1. letošnjega leta Vašega cenjenega lista čital sem neko kritiko o gospodarstvu našega okrajnega zastopa. Marsikatero reč je g. dopisnik dobro pogodil in tudi nasvetoval za prihodnji čas marsikaj umestnega. Kar se tiče toli hvalisanega dobrega oziroma boljšega gospodarstva stranke iz savinske doline, pa moram g. dopisniku položiti na srce dejstvo, da se tisti ne smatra dobrim gospodarjem, kateri čepi na kupu denarja in se ž njim hvali, a ne stori nič dobrega ž njim ne za se in ne za druge. Nego mnogo boljši gospodar je tisti, kateri ve denar pravočasno, koristonosno obrniti v prid sebi, kakor bližnjim in če se tudi na pameten način hipno zadolži. Pameten gospodar bode porabil denar v to, da mu bode vsaj v dogledni bodočnosti, ako ne takoj donašal v enem ali drugem obziru času in razmeram primerne sadove. V tem obziru ne bodem hvalil v vsakem obziru delovanje sedajnega okrajnega odbora, oziroma zastopa, ker kar store človeške moči, še ni bilo nikoli

Zdaj me nič ne dvigne,
Nič me več ne žali,
Rogam zdaj se graji,
Rogam zdaj se hvali.

III. 8.

List veli na hrastu sem jaz

III. 10.

Nič več me nikedar ne gane,
Ne mrznja, ne ljubezni žar,
Enak si vedno stroj ostane,
Med živimi sem mrtva stvar.

III. 96.

odklanja je posmrtno hvalisanje:

Čemu mi na grob kamenit spomenik?
Da bele kosti bi mi tlačil?
Saj breme ko kamen neznosno težak
Do konca življenja sem vlačil.

Naj voda bo moj spomenik in pa zrak,
V nju moje ime zapišite!
Z nesmrtnimi deli pa, narodu v čast,
Vi svoje si v bron zadolbite!

III. 12.

Vedel je pesnik, da se bo nad njega krsto vse trlo prijateljev in znancev, duhovnikov in žurnalstov hrepenečih s spominsko ploščo njemu, i sebe zadolbsti v bron in zlate črke!

In te farizejske želje je moral začutiti pesnik že za živa:

„Kje skoplješ si grob?“
To svet radovedni
Dan slednji sprašuje — — —
Za mano že radi nosili bi sveče,
Na sredi povesod — farizej!
Kako se ti tam ogledujejo,
Ko ženske v zrcali,
Meneč, da povesodi pač slujejo
Ljudje ti „veliki“ — a mali.

III. 17.

III. 72.

V Gorici, 25. decembra 1906.

(Konec prih.)

nezmotljivo, ali vsak nepristransko sodeč človek mora pa vendar odkritosrčno pripoznati, da za boljše bodočnost našega okraja še ni storil noben okrajni zastop toliko, kakor ravno sedajni. Koliko deželnih in državnih podpor se je dobilo v tem času za zboljšanje in napravo cest in mostov, ve le tisti, kateri se za zboljšanje in napredek vsega okraja le nekoliko natančneje briga. Nikoli in noben okrajni zastop ne bi mogel s sedajnimi okrajnimi dokladami storiti toliko, kakor se je za okraj storilo v zadnjem času. In še ista savinska stranka ni nikoli storila toliko za Savinčane, kakor je zadrečka, ako se pomisli na napravo ceste iz Ljubnega v Solčavo in podaljšanje iste v kratkem času na Koroško in po prekrasni logarski dolini na Kranjsko. Da se bode s to zvezo povzdignil promet, zelo oživila turistika, kar bode oboje donašalo Savinčanom največ koristi, lahko razvidi vsaki, kdor vidi le nekoliko dalje, kakor mu sega njegov nos. Da poprava okrajne ceste od Letuša „skoz Mozirje in Gornjigrad na vrh Črnivea, preden se je prevzela v I. razred, naprava mnogo mostov iz betona, železnih držajev in vzdržavanje okrajne ceste za Dretjo niso mačkine solze, je lahko umevno. Koliko še vrhu vsega stane posipanje in vzdržavanje tolike dolžine okrajnih cest, kolikor je je v našem okraju, vendar vidi vsak, kdor ne spi. Ako pa se nasvetuje v dotičnem članku, naj vsi skupaj za blagor vsega okraja se zedinijo in delujejo, temu nasvetu se mora vsak pameten človek pridružiti. Da bi bili sami kmetje zvoljeni v okrajni zastop, zdi se mi neumestno, ker tudi drugi stanovi prispevajo k vseobčemu napredku duševno in tudi s plačevanjem direktnega davka državi in deželi, katere dajejo okrajem podpore. Z geslom vsi za enega, eden za vse, volimo iz celega okraja za blagor in napredek naroda vnete moč!

Kmet II.
Štajerčeva stranka. 27. t. m. se vrši shod, na katerem nameravajo organizovati stranko — renegatov in ustanoviti tiskovno društvo „Štajerc“. Ta namera izpričuje kolosalno politično modrost in naivne nazore o strankah. Na Spodnjem Štajerskem bivajo Slovenci; ti skrbje sami za svojo strankarsko strukturo, vsled česar je „Štajerčeva“ skrbnost čisto odveč; poleg njih je raztreseno nekaj prisiljenih Nemcev in — teh je več — slovenskih narodnih odpadnikov. Slovenstvo je s temi že davno gotovo in jih ne reklamira zase. Če se hočejo udeleževati strankarskega življenja — in tega se dejansko že sedaj udeležujejo — imajo med nemškimi strankami svobodnega polja v izobilju. S takimi nespretnimi mahinacijami, ki družega namenja nimajo kot kaliti politični položaj, si kvečjemu zaslužijo kako blamažo.

Slovenska poljedelska šola. Pod vodstvom štajerskega dež. glavarja grofa Attemsa se je oglasila pri poljedelskem ministru slovenska deputacija z željo, da se dovolijo državna sredstva za ustanovitev poljedelske šole s slovenskim učnim jezikom na Spodnjem Štajerskem. Minister se je o prošnji ugodno izjavil.

Primorsko.

Za postajenačelnika na državnem kolo-dvoru v Gorici je imenovan oficijal Wieser, znan po svojem zagrizenem vsenemškem nastopanju. Vzlic temu, da so časniki opozarjali na imenovanje, poslanci niso storili potrebnih korakov, da bi bili tako rešitev preprečili.

Germanizacija na državne stroške. Letošnji državni prispevek k normalnošolskemu zakladu znaša 302.284 kron, dalje je izdala država 82.000 kron za dvignjenje ljudskošolskega pouka, končno 485.399 kron za šolske stroške. Vsa svota okroglih 870.000 kron se vporabi „za vzdržavanje ljudskih šol nemškim manjšinam“, kakor se čisto glasi naslov navadnega ponemčevanja. Zlasti oblagodarjeni sta v tem oziru Primorska in Dalmacija. Za nenemške šole se ne izda od strani države niti vinar.

Ricmanje. Odkar je bila v Ricmanjih cerkev zaprta t. j. v štirih letih se je rodilo 87 otrok, ki čakajo na krst in sicer 52 ženskih in 35 moških. — Umrlo jih je 98 in sicer 57 ženskih in 42 moških. Od teh je umrlo 10 žen-

skih in 5 moških nekrščenih. Civilnih porok se je vršilo v tem času 31. Od tujcev, ki stanujejo v občini, se je krstilo 5 nevtetih otrok po raznih cerkvah drugih vasi. — V tem času je opravljala vsa duhovniška opravila — civilno župan Berdon.

Kranjsko.

Naš List — glasilo nove stranke. Priprave, da prevzame Naš List novo se snujoča stranka kot svoje oficijelno glasilo, so v teku. Kako se končajo, se pa danes še ne ve. Sedanje uredništvo se v tem slučaju seveda umakne, in kakor je naravno, postane ta zadeva stvar strankinega zbora.

Slov. Narod v klerikalni pozi. Breznačelnost, plašno in slabotno omahovanje in kolebanje semterja — to je najboljša oznaka liberalnega časopisja. Če prištejemo k tem čednostim še nerodno manevriranje s političnimi dogodki, smo s svojo oceno pri kraju. Oveja potrpežljivost leži v papirju Slov. Naroda, da prenaša vsa protislovja, kar jih zagreše neokretna peresa. Narodov „Korošec“ kar prehvaliti ne more tiste lepe in ginljive sloge, ki jo na Kranjskem tepta v prah, ki jo na Štajerskem obsoja in proti kateri oznanja v Trstu križarsko vojno. V glavo mu ne gre, da mora tam, kjer vladajo različni nazori in različni interesi, obstajati tudi več strank, ki združujejo v sebi ljudi z istimi nazori in istimi interesi; ne razume, da si je take politične difirenciacije tudi iz narodnega stališča le želeli. S to taktiko — v svoji nerodnosti navaja vodo na klerikalni mlin, proti katerim se, zvest donkišotskim tradicijam bori.

Dr. Ivan Robida, strokovnjak za nervozne in psihične bolezni, bivši večletni učenec profesor Antona na kliniki Halle an der Salle v Nemčiji, slušatelj profesor Kraft Ebbinga na dunajski kliniki, bivši hospitant mnogih drugih odličnih zavodov in klinik, odkoder je prinesel v domovino najizvrstnejša spričevala, se je nastanil zdaj v Ljubljani, kjer je pričel z rednimi ordinacijami v Sodnijskih ulicah nasproti sodnijski palači (Čudnova hiša). Ordinira vsak dan od 11—12 in 3—4 ure. Ker živi Dr. Robida tudi med najodličnejšimi zdravniškimi krogi glas posebnega strokovnjaka, se nadejamo, da bo njegova nastanitev v Ljubljani splošno veselo pozdravljena.

Iz kroga trg. sotrudnikov se nam poroča, da priredijo 9. svečana plesni venček v veliki čitalniški dvorani v „Narodnem domu“. Oziraje se na to, da ne bo letošnje leto običajnega trg. plesa, je že sedaj veliko zanimanja, in lahko rečemo, da bomo ta venček prištevali k najzabavnejšim v letošnji plesni sezoni. Kakor čujemo, je odbor že vse potrebno ukrenil in upamo, da bo obisk kar najboljši, posebno, ker bo godbo preskrbovala slav. društvena godba, pod vodstvom neumornega kapelnika gosp. Jos. Poula.

Prosveta.

Slovensko gledališče. Nedeljski predstavi — popoldne Stolbova veseloigra „Na letovišču“ in zvečer Hauptmannov „Potopljeni zvon“ — sta ugajali kolikortoliko. Publika pride v gledališče, da kaj vidi in sliši, a popoldne je bila slabotna hrana; zvečer je bilo boljše. Predpustom bi se reportoir lahko nekoliko spremenil, zarajala naj bi muza vesele šale in razposajene komedije po gledaliških deskah, sicer ostane sezona premonotona, premrtva. Pripravna in za nas zelo primerna bi bila Gogoljeva komedija „Ženitovanje“, ali Čehovi enodejanki „Medved“ in „Snubač“ (prev. v „Lj. Zvonu“, l. 1901.) Od popoldanske predstave ni imelo občinstvo mnogo, par banalnih prizorov; klaque je ploskala abotnim scenam, enakim klovnskim klofutijadam. Uprizoritev „Potopljenega zvona“ je pri nas zelo pomanjkljiva, ker se na pozornici prenerazločno govori, najmanj dve tretjini izgovorjenih dialogov ostane občinstvu kot neizgovorjenih, kot bi se kretali mutci po odru. Razumljivo je pri tem, da je vsako globlje razumevanje igre od strani občinstva nemogoče. V tem oziru je na vsak način treba korenitih izprememb.

Iks.

Akademija. Član R. Pustoslemšek predava 23. t. m. ob 8. uri zvečer v „Mestnem domu“ o Bolgariji (II. predavanje iz cikla „Pod slovanskim svobodnim solncem in v senci polumeseca“).

Slovensko deželno gledališče.

(Dalje.)

Da se je za „moje ere“ uprizorilo tudi več literarno neznatnih stvari, je gotovo; a pregledajte repertoarje dvornega in drugih velikih gledališč, pa se prepričate, da ni ondi primeroma nič bolje. Žal, da baš te slabe stvari vlečejo celo inteligenco povsod na svetu! Od same literature in čiste umetnosti ne more obstajati nobeno gledališče, najmanjše pa slovensko!

Gosp. F. L. pa tudi piše: „... Sprememba v Ljubljani napoveduje nove umetniške principe“.

Kakšna izprememba? Vse novo osobje drame in opere sem tudi za tekočo sezono jaz sam poiskal in angaževal; ves operni in dramski repertoar, ki se je izvrševal do danes in ki se bo izvrševal*) v bistvu vsaj še poldrugo sezono, je sad le moje ga truda! Vse, kar imamo danes pri deželnem gledališču v Ljubljani v kateremkoli oziru dobrega, vse to je predvsem moje delo! Doslej se ni izpregovorila še niti ena beseda in se ni zapela niti ena nota, ki bi je jaz ne bil pripravil! Izpremenila se ni doslej niti najmanjša malenkost in izpremenila se tudi ne bo, ker je to nemogoče.

Jaz sem našel, pridobil in angažoval g. Taborskega in gospo Taborsko; jaz sem dal njima našemu gledališču končno toli iskanega vrlega režiserja in dva vrla igralca. Jaz sem pridobil g. Dragutinovića ter ga vzlic vsemu obdržal doslej, ko se kaže ta inteligentni mož vedno bolj to, za kar sem ga hotel vzgojiti! Jaz sem našel, pridobil in angažoval g. M. pl. Rezunova! Jaz sam sem znal ohraniti naši operi go. Skalovo in g. Ouřednika! In jaz sem rešil zavodu g. Betetta! Vse, kar se danes godi pri našem gledališču, vse, kar se igra in poje ter vsi, ki igrajo in pojo, so v prvi vrsti moja zaslug!

A ostali odbor? Pritrdil je vsemu, kar sem pripravil, storil in ukrenil — jaz! Moja zaslug in moja event. krivda je torej tudi vsega odbora, seveda le moralno, ne pa tudi dejansko. Menda sem jassen dovolj!

„Napovedujejo se novi umetniški principi“, piše g. F. L. A s čim se vendar napovedujejo?! S Cankarjevo igro? Za moje ere sta se uprizorili celo dve Cankarjevi igri! — Ali je morda „nov umetniški princip“ — uprizoritev politično-socialne satire? Ali mi smo igrali tudi že „Revizorja“, „Sovražnika ljudstva“, „Lanovca“ in „Probekandidata“! In zdi se mi, da je umetniška stran teh satir tudi visoka, — da, ne bojim se javno izreči svoje slutnje, da sta satiri gospoda Gogolja in gospoda Ibsena morda vendarle za spoznanje višji kot satira g. Cankarja... In O. Wildea „Salome“, Halbejeva „Mladost“, Gorkega „Na dnu“ so bili v estetskem oziru vsaj toliko znameniti kakor „Za narodov blagor“. — Če dovolite g. F. L. In ali Shakespeare („Hamlet“, „Sen kresne noči“, „Romeo in Julija“, „Beneški trgovec“) ne velja vsaj toliko, kolikor Vaš najnovejši malik? —

Čemu torej hrumite in kričite, kakor da se je prikazala na obzorju res nova žarka luč, ko pa sveti vendarle še vedno le moja mirna in mrzla luna? Čemu slepite ljudi (in sebe), ko se ni zgodilo prav nič ter se ne napoveduje niti senca „novega principa“?! —

H koncu pa še moje dramatisacije! V zadnjem času je postalo menda tudi „umetniški princip“, zaganjati se vanje z nekim besnim navdušenjem, ki vzbuja splošno sum, da tu ne gre toliko za igre, kolikor za tantijeme. Torej precej umazana reč! — Da bo tudi na to stran jasno, vedi g. F. L., da plačuje Dram. društvo za vsako tujo dramo (ki jo treba šele prevajati) 8—10%, za vsako izvirno slovensko igro (3—5 dejansko) pa 6—10%. Ako je pri tuji

*) Nekaj opernih in dramskih novitet se po mojem naročilu šele prevaja! G.

drami še godbeni del, plača se ga posebej; pri izvirni drami mora avtor pustiti skladatelju od svojih tantijem 2—3%. Na vsak način je torej domači avtor na slabšem! Tako se je godilo tudi meni, ki pa spočetka sploh nisem dobival niti vinarja za predstave svojih iger... Ako bi se ne bil dvignil končno jaz ter ne zahteval za slovenskega dramatika vsaj približno istih tantijemskih pravic, ki jih imajo tujei, bi bržčas še dandanes slovenski dramatik ne vedeli, kaj so dramske tantijeme... Korist, ki sem jo končno izvojeval zase, je torej korist vseh slovenskih dramatikov, ki naj bodo zanj hvaležni, namesto da razburjajo same sebe z napadi moje nepremično hladne osebe!

A zakaj sem napisal svoje drame? — Ko sem postal l. 1898. prvi gledališki tajnik, se je uprizarjal malone sam nemški repertoar in specijalno za ljudstvo (ob nedeljah in praznikih) se je izbiral resnično najslabši teaterski šund („Trije pari črevljev“, „Črevljar baron“, „Od stopnje do stopnje“, „Lumpacij Vagabund“ in taka stara šara). Zahtevalo pa se je to blago in moralo je biti vedno tudi nekaj petja. Mene je to bolelo in silil sem, da bi se igrale domače igre. Z največjo nevoljo pa se mi je odgovorilo, da so te domače igre prava nesreča za gledališče, ker so v tehničnem oziru toli slabe ter so po svoji vsebini toli nezanimive, da jih ne hodi nihče gledat, ter se igrajo navadno le po enkrat dvakrat. In tedanji intendant mi je dejal: „Slovinci sploh nimamo dramatika, čegar igra bi se mogla vzdržati vsaj štirikrat na odr!“ — Ta opazka me je zapekla ter sem čul iz nje žaljivo izzivanje. Prav takrat sem bil namreč dosegel s svojimi novelami izreden literaren uspeh. Premišljeval sem torej, kako bi rešil čast slovenskih dramatikov, in v štirinajstih dneh so bili moji „Rokovnjači“ (po Jurčič-Kersnikovem romanu) gotovi. Še nikdar, odkar žive Slovenci, niso imeli gledališča toli nabito polnega, in še nikdar ni dosegla nobena izvirna igra tako popolnega gledališkega ter toli sijajnega gmotnega vspeha, kakor moji „Rokovnjači“. Ljudstvo, ki se za gledališče sploh ni skoraj več zanimalo, je sililo trumoma vanje ter so se vršili pri vsaki reprizi pred blagajnico pravi boji za vstopnice... Jaz sem bil srečen, da sem dokazal, da znamo tudi slovenski dramatik pisati za gledališče ter ga z boljšimi igrami polniti bolje kot tujei. Kakor se ne more reči, da bi bil Jurčič-Kersnikov roman v estetskem oziru škodil ljudstvu, prav tako mora resnicoljuben kritik priznati, da so moji „Rokovnjači“ prava ljudska drama iz življenja slovenskega naroda. Meni ni bilo zato, da bi bil ustvaril šekspirski umotvor, pač pa sem popolnoma dosegel svoj namen ter izpodrinil vso tujo sentimentalno in bedasto staro in novo šaro. Moralni in gmotni vspeh (blagajnice, ne moj!) me je navdušil, da sem dramatisiral še „Desetega brata“, ki je imel istotak vspeh ter so začeli po vseh slovenskih odrih z navdušenjem igrati moje igre. Ljudstvo, kateremu edinemu sem bil namenil svoje igre, jih je vzljubilo ter jih hodilo med jokom in smehom povsod gledat vedno in vedno iznova. Od tistega časa nadalje se je začela trajno polniti naša gledališka galerija z balkonom ter so bile razprodane hiše ob nedeljah in praznikih popoldne ali zvečer. In vsako sezono zapored so bile moje igre v blagajnikovem izkazu med najdonesnejšimi, v štirih sezonah pa so bile naravnost rešilne za blagajnico. Izpodrinili tuje in privabili v gledališče ljudstvo, to se mi je torej s svojimi igrami docela posrečilo, in obžalujem, da so mi sledili doslej z uspehom le Finžgar („Divji lovec“), Milčinski („Cigani“) ter tudi Rozman („Testament“).

Gosp. F. L. piše, da pričakuje novega kursa pri sloven. gledališču. Tudi jaz bi ga pozdravil, a ta nada je še prezgodnja. Vzgoja naroda, ki sem jo jaz v gledališču začel, še ni dovršena, in kultura skokov ne pozna, niti v gledališču. Dajte že danes ljudstvu le Goetheja, Ibsena, Björnsona, Wildea, Shawa, Strindberga... pa nam kmalu pobegne tudi inteligenca iz gledališča! Povsod, ne samo pri nas! — Gledališče mora biti pač predvsem

ljudsko, zlasti pa edino slovensko deželno gledališče v Ljubljani, kjer ima v nemškem gledališču nemalega konkurenta! „V gledališču leži vrelec vse narodne omike, vir ljudske нравne povzdige v strogonacionalnem smislu“, piše tudi g. F. L. S tem pa je blagoslovil moje delovanje pri slovenskem gledališču v tistem hipu, ko me je hotel prekleti. Praktik se zato teoretiku zahvaljuje! —

Dovolj za enkrat. Pride čas, ko bom govoril drugače in obširneje. Rad in le v veliko svojo korist sem odložil mučni in nehvaležni posel intendanta, ki mi je bil vsiljen in ki sem ga odložil že lani v vsej resnobi, a sprejel iznova le pogojno. Pismeni dokazi o tem so v odborovih zapisnikih.

Bodočnost pokaže, da sem delal vedno v interesu zavoda in da sem koristil našemu gledališču več, kakor vsi skupaj, ki me danes kamenajo. Naj le! Slovenec sem, zato družega nikdar nisem pričakoval. Toda: Kdor se poslednji smeje...

Na pouličnjaške psovke in podla podtikanja odgovarjam v vsem zaničevanju z molkom. Kdor me pozna in kdor pozna moje dosedanje, ne brezuspešno delovanje za napredne principe, tisti ve, kje je resnica; za druge — zlasti za osobne nasprotnike — pa se ne brigam.

Vest imam čisto, apetit izboren in spanje imenitno. To pa je končno glavna reč, ki si je pokvariti ne dam.

V Ljubljani, 10. januarja 1907.

Fran Govékar,

odbornik „Dramatičnega društva“.

Gospodarstvo.

Srbski izvoz. V Londonu se je osnoval bančni sindikat, ki ima namen spešiti razvoj angleške trgovine in predvsem srbski eksport. Drug angleški konzorcij gradi v Poračinu veliko klavnico s tovarno za konzerve z 20 milijoni dinarjev akcijskega kapitala. S tem je izvozno vprašanje gledogoveje živine in prešičev tako rekoč rešeno, ker bo ta angleška tovarna zalagala z mesnimi konservi v prvi vrsti angleške garnizije v Sredozemskem morju: na Malti, Gibraltarju in Egiptu. — V to svrhu, da se olajša industrijalizacija dežele je srbska vlada prav resno vzela v pretres projekt transbalkanske železnice, ki bi vezala južno Rusijo in Rumunsko preko Srbije z Jadranskim morjem. Tozadevna pogajanja med posameznimi državami so v polnem teku. — Iz vseh teh podatkov je razvidno, kako nerodna in zgrešena je bila politika Goluchowskega. Srbija bode v kratkem in na celi črti zelo ugodno rešila svoje izvozno vprašanje in se s tem gospodarsko popolnoma osamosvojila — in naj dunajsko časopisje še tako ropoče. Poleg tega si bode privzgojila svojo lastno industrijo, s čimer odpade avstrijski industriji prav izdaten trg. Da ponesrečena taktika Goluchowskega ni bila primerna, da si pridobi v Srbiji dobrega prijatelja, in da bo imela kvarne posledice za avstrijsko balkansko politiko, je vzvišeno nad vsak dvom. Vsa jeza in togota nemškega časopisja, ki prav smešno rožlja z orožjem, ne izdasta nič, in skrb modre zunanje politike mora biti, da reši, kar se še rešiti da.

Deželna zveza za tujski promet na Kranjskem.

(Hotel Lloyd v Ljubljani).

(Izveleček iz zadnje seje osr. odbora.)

Iz predsedstvenih naznanil je povzeti, da je v preteklem letu zveza naročila v „Internationales illustr. Reisealbumu“ 2 strani obsegajočo sliko na umetnem papirju ter 2 strani besedila. V kašipotu „Franks. English and Americans in Austria“ se priobči l. 1907 5 slik, in sicer: Bohinjsko jezero, Bled, Ljubljana, Postojnska jama (Ferdinandova jama, Cipresa). Poleg tega bode 2 do 3 strani besedila.

Slike in kipi londonske razstave, ki so vredni okrog 2000 K, so se vrnili ter se bodo rabili pri prihodnjih razstavah.

Reklamni in administrativni odsek se spojita, ker je njun delokrog skoro isti. Glede Bohinja se je omenjalo, da je bil letos pritisk tujcev jako velik, toda udobnosti so nezadostne in nikakor ne odgovarjajo potrebam tujcev. Pri manjkuje tako stanovanj kakor tudi hotelov in še to sezono pridemo v zadrego, kako ustreči željam tujcev.

Odbornik g. J. Prosenc je predlagal, naj se obrne zveza na c. kr. vlado s prošnjo, da se svet ob desnem bregu (od slapa Savice gledano) regulira. Vlada misli namreč regulirati levi breg, ki pa je gol in nepripraven za zidanje hotelov in vil ter mu celo primanjkuje pitne vode. Desni breg pa ima vse ugodnosti za take stavbe, ker so tu prijetna izprehajališča. Treba bo gledati, da se napravi regulacijski načrt, da se ne pokvari celotne slike.

Tajnik je poročal o seji v c. kr. železniškem ministrstvu, katere se je udeležil kot zastopnik deželne zveze. Razpravljalo se je o uspehih razstav v Londonu in Milanu in konstatiralo, da moramo biti z uspehi zadovoljni, zlasti kar se tiče tujkega prometa. Naš zastopnik je pri tem razgovoru tudi omenil, da ima deželna zveza kranjska tudi moralni uspeh od razstave v Londonu. Londonski geološki muzej je namreč prosil deželno zvezo, naj mu prepusti stalaktite iz postojinske jame. Ker je zveza rade volje ustregla, je angleško naučno ministrstvo izreklo toplo zahvalo. Dalje se je na tej seji razpravljalo o ustanovitvi sveta za tujski promet pri c. kr. železniškemu ministrstvu (Fremdenverkehrsbeirat). Finančno ministrstvo se je sicer ustavljalo ustanovitvi in navzoči zastopnik je rekel, da je proračun že itak obložen iz tega naslova, kajti lansko leto se je dalo za povzdigo tujkega prometa železniškemu ministrstvu 86.000 kron, za leto 1907 pa 124.800 kron. Deželnim zvezam za tujski promet se je dalo lani 25.000 K, za 1907 pa 40.000 K. Ker so pa vsi zastopniki izjavili, da ni mogoče najti druge oblike za osrednjo organizacijo tujkega prometa, se je udal tudi zastopnik finančnega ministrstva in tako se ustanovi še tekom meseca januarja ta svet. Dalje se je razpravljalo o skupnih akcijah, ki se imajo vršiti v povzdigo tujkega prometa. Železniško ministrstvo ustanovi mesto potovalnega komisarja, ki bo izkušnje drugih držav v tujkem prometu uvedel v naše kraje ter sploh stal v zvezi z deželnimi zvezami, žurnalistiko in drugimi korporacijami. (Konec prihodnjč).

Poskusite
in priporočite
izdelke
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastonj.

Razpošiljanje blaga
na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja
ekspozitna trdka!

H. Suttner urar **Ljubljana**

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kranju
priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih

švicarskih ur

brilantov, zlatnine in srebrnine v veliki izbiri po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da ga razpošiljam po celem svetu. Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastonj in poštne prosto. 26-39

Pozor, gospodje in gospodične!

V svoji lekarniški praksi, ki jo izvršujem že več nego 30 let, se mi je posrečilo iznajti najboljše sredstvo za rast las in proti njih izpadanju **KAPILOR** šte. 2. Povzroča da postanejo lasje dolgi in gosti, odstranja prah in vsako kožno bolezen na glavi. Naročila naj bi si ga vsaka družina. Imam premnogo zahvalnic in priznalic. Stane poštne prosto na vsako pošto 1 lonček 3 K 60 h, 2 lončka 5 K. Naroča naj se samo od mene pod naslovom

Peter Jurišić

lekarnar v Pakracu šte. 68 v Slavoniji.

Rimska cesta 2.

Kislerjeve ulice 5.

Prva kranjska tvornica klavirjev v Ljubljani

WARBINEK-ovi
piani so neprekosljivi!

Klavirji, harmoniji, tudi samoigralni, električni. Prodaja se tudi na obroke. Stare klavirje jemljem v zameno. Dajem tudi na posodo. Ugaševanja in poprave se izvršujejo točno in dobro. Solidne cene. Petletna garancija. Prepričajte se osebno.

Pozor gospodje in mladeniči!

V svoji lekarniški praksi, ki jo izvršujem že več nego 30 let, se mi je posrečilo iznajti najboljše sredstvo za rast brk, brade in las, proti izpadanju brk in las in to je **KAPILOR** št. 1. On deluje, da lasje in brke postanejo gosti in dolgi, odstranjuje prhljaj in vsako drugo kožno bolezen glave. — Naroči naj si ga vsaka družina. Imam mnogo priznalic in zahvalnic. — Stane franko na vsako pošto 1 lonček 3 K 60 h, 2 lončka 5 K. — Naročajte samo pri meni pod naslovom

Peter Jurišić

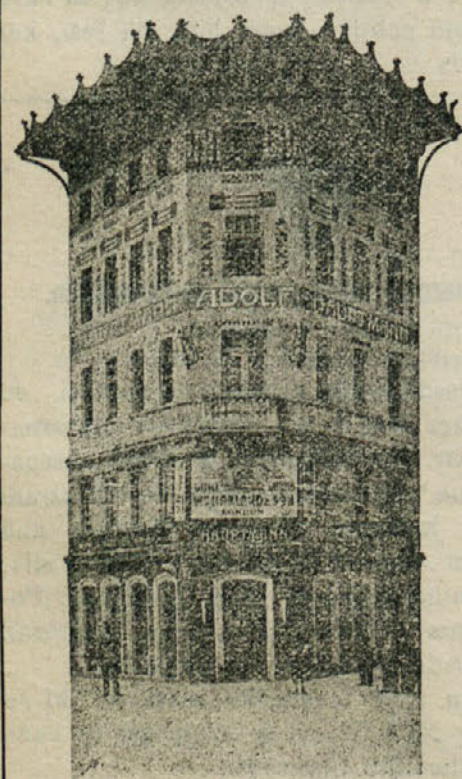
lekarnar v Pakracu šte. 68 v Slavoniji.

Oglejte si — **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobni križev itd. pri

FR. STUPICA v LJUBLJANI
na Marije Terezije cesti št. 1
in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnatom zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnice, vseh vrst tehnične in uteži in vse druge v železnisko stroko spadajoče predmete.

Prodaja na debelo.

Priznano najboljša **oljnate barve**

zmlete s stroji najnovejše sestave, prekašajo vsako konkurenco po finosti, ki omogočijo z jako majhno množino pobarvati veliko površino, razpošilja po nizkih cenah

Adolf Hauptmann
v Ljubljani

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka in steklarskega kleja. Zaloga slikarskih in pleskarskih predmetov.

Ilustrovani ceniki dobe se brezplačno.

Izborna zalogo vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

ANTON MÜLLER

vinotržec v Domžalah

(Kranjsko).

Priporočajte
povsod
„Naš List“

Prodaja na drobno.